

ชื่อเรื่อง	พลวัตประเพณีบุญกำฟ้าของกลุ่มชาติพันธุ์พวนในบริบทการท่องเที่ยวของประเทศไทย
ผู้วิจัย	นายบุญยสฤกษ์ อเนกสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีรัตน์ เรืองกำเนิด
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข
คำสำคัญ	พลวัต ประเพณีบุญกำฟ้า กลุ่มชาติพันธุ์พวน การท่องเที่ยว อัตลักษณ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประเพณีบุญกำฟ้าแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์พวนในประเทศไทยว่ามีลักษณะอย่างไร ตลอดจนเพื่อศึกษาการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และเปลี่ยนแปลงไปของงานประเพณีบุญกำฟ้าของกลุ่มชาติพันธุ์พวนในบริบทการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสังเกต และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในพื้นที่ต่างๆ ประกอบไปด้วยบ้านหาดเสี้ยว ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และตำบลบ้านมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี ผ่านแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ แนวคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์ประเพณี และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่าประวัติศาสตร์การต่อสู้และการอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์พวนปรากฏเป็นตำนานและพงศาวดารของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นจำนวนมากสำหรับชาวพวนในประเทศไทยแล้วได้มีการอพยพเข้ามาครั้งสุดท้ายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว โดยมีการกระจายชุมชนไปยังจังหวัดต่างๆ เช่น สุโขทัย ลพบุรี สิงห์บุรี และอุดรธานี เป็นต้น ทั้งนี้การอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์พวนมีการยึดถือประเพณีบุญกำฟ้าเป็นประเพณีหนึ่งประจำกลุ่มชาติพันธุ์ กระทั่งนำไปสู่การเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

สำหรับบ้านหาดเสี้ยว ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประเพณีบุญกำฟ้าอยู่ในช่วงการปรับตัวสู่การเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยมีความหมายถึงการเป็นวันหยุดที่ไม่ต้องมีการทำงานเพื่อให้สตรีชาวพวนพักผ่อนจากการทอผ้าไปขายต่างถิ่น และมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำขนมข้าวโด้ง การละเล่นลำพวน และการละเล่นนางกั๊ก

ส่วนอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประเพณีบุญกำฟ้าเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีความหมายถึงการเคารพท้องฟ้า การเป็นวันหยุดพักผ่อน การเป็นวันขึ้นปีใหม่ของพวน และการพยากรณ์ความอุดมสมบูรณ์ โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำข้าวหลาม การละเล่นหมากเบี้ยว และการละเล่นรำกำฟ้า

และตำบลบ้านมือ อำเภอบ้านมือ จังหวัดอุดรธานี ไม่มีการจัดประเพณีบุญกำฟ้าเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว คงเหลือแต่การยึดถือปฏิบัติของชาวพวนบางคนเท่านั้น

โดยมีความหมายว่าเป็นฮีดลิบสองคองลิบสี่ของพวน และจะมีการใส่ปุ๋ยหรือเมล็ดพืชลงใน
การละเล่นจับสาว และการพ้อนไทพวน เป็นต้น

ข้อมูลจากพื้นที่การวิจัยทั้ง ๓ แห่งทำให้ทราบว่าปรากฏการณ์ประเพณีบุญกำฟ้ามีพลวัต
ในแง่มุมต่างๆ ประกอบด้วย พลวัตด้านการบริหารจัดการ พลวัตด้านเศรษฐกิจ พลวัตด้านสังคม
และระบบนิเวศ และพลวัตด้านความหมายของประเพณีบุญกำฟ้า

ผลการวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรม
อันนำไปสู่แนวทางในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์เป็น
สินค้าเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต

TITLE : Dynamic of Boon Kam Fa Tradition of Phuan Ethnic Group
in the Thailand Tourism Context

RESEARCHERS : Boonyasarit Aneksuk, Ph.D ; Asst. Prof. Areerat Ruangkamnerd

ADVISOR : Assoc. Prof. Dr. Somsak Srisontisuk

KEYWORDS : Dynamic, Boon Kam Fa Tradition, Phuan Ethnic Group, Tourism,
Identity

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the characteristics of the original Boon Kam Fa tradition conducted by Phuan Ethnic Group in Thailand. It also aims to study the origin, existence, and change of the tradition in the context of tourism industry in Thailand. The data in this qualitative research was gained through document study, observation, and interview in several areas namely Hat Siao village, Tam Bon Hat Siao, Amphoe Si Satchanalai, Sukhothai Province; Amphoe Phrom Buri, Sing Buri Province; and Tam Bon Ban Phue, Amphoe Ban Phue, Udon Thani Province. Such data collection was carried out through the perspectives of identity, tradition creation, and ethnic and cultural tourism.

The results of this study indicate that a great deal of the history of struggle and migration of Phuan Ethnic Group is found in Lao PDR's myth and chronicles. In fact, the latest migration of Phuan Ethnic Group to Thailand was in the reign of King Rama V. Phuan Ethnic Groups distributed themselves to different provinces such as Sukhothai, Lop Buri, Sing Buri, and Udon Thani. As a matter of fact, they still adhere to Boon Kam Fa as one of their ethnic group's tradition, which has been used as a tourism activity nowadays.

For Hat Siao village, Tam Bon Hat Siao, Amphoe Si Satchanalai, Sukhothai Province, Boon Kam Fa tradition has been in the process of development to a tourism activity. The meaning of the tradition is a holiday for Phuan women to have time out from looming. The activities in the tradition include making Khao Khong desert, Lam Phuan and Nang Kwak entertaining activities.

For Amphoe Phrom Bu, Sing Buri Province, Boon Kam Fa has been deployed to a greater extent as a tourism activity. The tradition means paying respect to the sky, is a holiday and a new year's eve of Phuan Ethnic Group, and a fertility forecast. Making Khao Lam, playing Mhak Bia game, and Ram Kam Fa dance are some of the activities in the tradition.

However, Boon Kam Fa is not made a tourism activity in Tam Bon Ban Phue, Amphoe Ban Phue, Udon Thani Province. Only some of the Phuan people still consider it a tradition with the meaning of Phuan's Head Sib Song Kong Sib See (the twelve month tradition and the fourteen ways of life). Fertilizer or seeds are used in activities such as courting and Tai Phuan dance.

The data gained from the areas suggested that the Boon Kam Fa phenomenon has different perspectives of the dynamic namely management, economic, social and ecosystem, and the meaning of the tradition.

This research will shed light on the new knowledge about ethnic and cultural tourism, which will therefore lead to planning of tourism through cultures and ethnic groups. Ultimately, such planning is hoped to bring about the sustainability of society and culture in the future.